

Kela kuulee - kuuntelen

Eija Haapala

Suunnittelija

KM, opettaja, ELV

Lapsen kasvun ja kuntoutumisen
päivät

15.10.2011

Sisältö

- Kelan kuntoutus laki
- Vaikeavammaisen kuntoutuksen edellytykset
- Hankintalaki ja Kelan standardit
- Vakehankeesta ja sen tuloksista
- ICF
- Kuntoutuskurssi ja palveluntuottajahaku
- Yhteystiedot

Kelan kuntoutus = Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista (voimaan 1.10.2005)

6 § Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

7 § Ammatillisen kuntoutuksen sisältö

8 § Apuvälineet ammatillisena kuntoutuksena

9§ Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen järjestäminen

10§ Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut

11§ a ja b Kuntoutuspsykoterapia (1.1.2011)

12§ Harkinnanvarainen kuntoutus

Vaikeavammaisen kuntoutuksen edellytykset

Vaikeavammaiseksi katsotaan henkilö, jolla

- sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuu yleistä lääketieteellistä ja toiminnallista haittaa, jonka helpottamiseksi tarvitaan vähintään vuoden kestävää kuntoutusta
- haitta on niin suuri, että hänellä on sen vuoksi **huomattavia vaikeuksia tai rasituksia selviytyä** jokapäiväisistä toimistaan kotona, koulussa, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa julkisen laitoshoidon ulkopuolella.

Lisäksi edellytetään, että saat

- korotettua tai ylintä alle 16-vuotiaan vammaistukea
- korotettua tai ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea
- korotettua tai ylintä eläkettä saavan hoitotukea tai
- ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea työkyvyttömyyseläkkeen lepäämisajalta.
- Kuntoutuksen saaminen edellyttää aina, että sinulle on tehty asianmukainen **kuntoutussuunnitelma** julkisessa terveydenhuollossa

Palvelujen järjestäminen: Hankintalaki ja Kelan standardit

- **Hankintamenettelyt**
- Kelan kuntoutuspalvelujen hankinnoissa käytetään seuraavia hankintamenettelyjä:
- avoin tarjouskilpailu, neuvottelumenettely, suora hankinta tai yhteisrahoitusmenettely kehittämishankkeiden rahoituksessa
- Kuntoutuspalvelujen hankinnoista ilmoitetaan sähköisesti [HILMA-ilmoituskanavalla](#) ja myös Kelan internetsivuilla.

Julkiset palveluhankinnat pohjautuvat

- [EU:n hankintadirektiiveihin](#) (pdf, 518 kt)
- [kansalliseen lakiin julkisista hankinnoista](#).
- Julkiseen tarjouskilpailuun osallistuminen edellyttää tarjoajilta ainakin kansallisen hankintalain perusteiden tuntemusta sekä huolellista perehtymistä tarjouspyynnön sisältöön.
- Kelan kuntoutuksen palvelut hankitaan puitejärjestelyn avulla, ja sopimuskausi alkaa pääsääntöisesti hankintaa seuraavan vuoden alusta lukien. Sopimuskausi on yleensä neljä vuotta.

- **Palvelujärjestelmä ei anna riittävästi tietoa, ei neuvo eikä ohjaa tarpeeksi**
  - "Kun ihminen halvaantuu joku kertoisi kaikista uusista, vaikeasti ymmärrettävistä asioista, on vaan itse tiedettävä ja pidettävä puolensa."
  - "Vammautumisen jälkeen sairaalan pitäisi ilmoittaa Kelalle, Kela voisi sopivana hetkenä käynnistää kuntoutuksen. Potilas ei siinä vaiheessa itse pysty siihen ja omaisetkin ovat yleensä vammautumisen takia aivan voimattomia."
- **Kela ei tiedota kuntoutusmahdollisuuksista riittävästi**
  - "Kelaa pitäisi informoida kuntoutusmahdollisuuksista ja -paikoista. Monet asiat kaadetaan kuntoutujan niskaan, yksin hoidettaviksi, vaikka juuri näissä asioissa hän tietoa ja apua tarvitsisi."

- Henkilökohtaisen neuvonnan ja ohjauksen saaminen vaikeata ja vaikeutunut
  - "se palvelu on mennyt huonompaan suuntaan, kun et saa ihmistä sieltä kiinni// ennen oli helppo, kun oli aina se tietty ihminen, jonka luona sä asioit..."
  - "on pimitetty meiltä. Vasta kun olemme saaneet kuulla asioista muilta vertaisilta, olemme saaneet tietoa hakea etuuksia viranomaisilta. Kukaan ei kerro etukäteen, mitä tehdä. // Onko tämä liian salamyhkäistä ja "vedetään kotiinpäin" ja säästetään."
- Puutteellinen neuvonta ja ohjaus kuntoutusasioista
  - -> kuntoutujat keskenään eriarvoiseen asemaan
- Kelan rooli pitää muuttaa passiivisesta aktiiviseksi.

- Kuntoutujaa (ja perhettä) ei aina kuunnella eikä hänen/heidän voimavarojaan oteta huomioon
  - "Kukaan asiantuntija ei ole koskaan kysynyt meiltä vanhemmilta, missä lapsi meidän mielestämme tarvitsisi eniten tukea. Kuntoutussuunnitelma perustuu pelkästään asiantuntija-arvioihin. Siksi esimerkiksi psyykkisistä vaikeuksista eivät edes tiedä muut kuin lapsen läheisimmät ihmiset."
  - "Tässä lomakkeessa kysyttiin myös koko perheen tilanteesta... Kuntoutussuunnitelmaa tehtäessä sitä ei koskaan kukaan kysynyt."
  - "Asiakkaalta pitäisi henkilökohtaisesti kysyä, mistä kukin tuntee eniten hyötyvänsä. Nyt päätetään vain tietyt kerrat// Paljoa ei kysytä, mikä muoto olisi kokonaisvaltaisesti kivuttomin ja miellyttävin vamman tai sairauden kannalta."
- Kuntoutussuunnitelmassa asiakkaan tilanteesta ei aina anneta riittäviä tietoja eikä lähiverkoston tai palveluntuottajan tietoja esim. kuntoutuksen tuloksista käytetä hyväksi

- Toistuva hakuprosessi koetaan vaikeaksi (jatkuva epävarmuus tulevaisuudesta)
- Yhteyshenkilöä kaivataan avuksi hakemusten täyttöön
- Joustavuutta toivotaan lisää, myös muutospäätöksissä (esim. sairastumisen yhteydessä)
- Ikään perustuvat muutokset koetaan epäoikeudenmukaisiksi
- Alueelliset erot päätöksenteossa
- ”On opittava ’puhumaan kelaan’
- Onko rajaus vaikeavammaisten ”lääkinnälliseen” kuntoutukseen kokonaisuuden kannalta oikea? Olisiko pyrittävä Kelan toteuttamaan laaja-alaisempaan kuntoutusmuotoon, jossa myös psykososiaaliset ja kasvatukselliset näkökulmat olisivat mukana?

Lääketieteellinen terveydentila (häiriö/tauti)

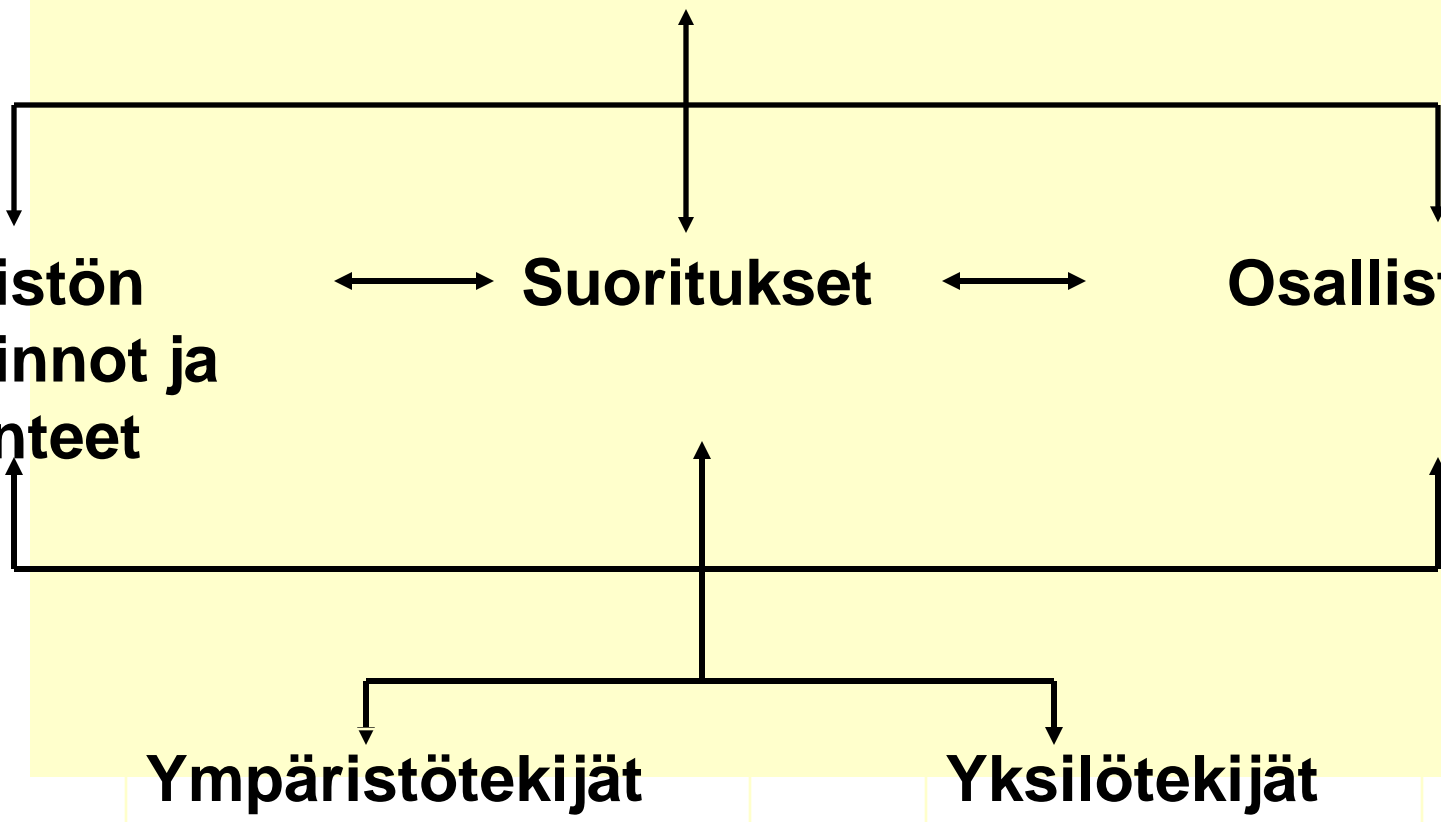
Elimistön
toiminnot ja
rakenteet

↔ Suoritukset ↔

Osallistuminen

Ympäristötekijät

Yksilötekijät

KKRL 566/2005 54§
Asiakasyhteistyölaki
497/2003

Koti

Koulu

Avustaja

Terapia

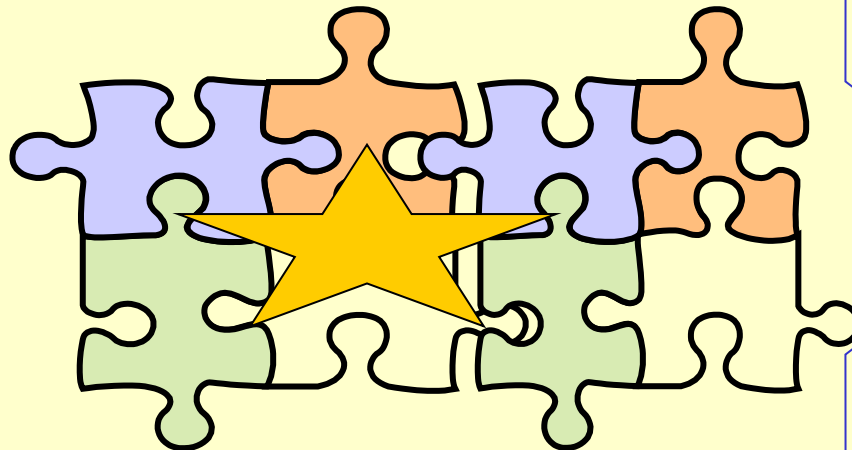
Terveydenh.

Kela

Sosiaalipalvelu

Työ, Päiväkoti

Kuntoutuminen

Asiakasläheisyys

ja yhteistyö

- Kuntoutujalle on tarjottava enemmän tietoa
- Yhteistyötä on tehostettava
- Ammattilaisten on ylläpidettävä osaamistaan
  - Erikoistuvien on saatava tietotaitoa
- Moniammatilliset resurssit on turvattava
- Käsitteiden käyttöä on yhtenäistettävä
- Dokumentointi on tehtävä hyvin
- Arviointia on kehitettävä
  - Miten mitata sitä kun asiakas alkaa ymmärtää paremmin omaa tilaansa, alkaa toimia määrätietoisemmin ja tavoitteellisemmin, sopeuttaa omaa toimintaansa ympäristön toimintaan ja alkaa osallistua uudestaan itselle merkityksellisiin toimintoihin.

- Viiveettä määritettävä kuntoutuksen vastuunjako ja järjestettävä kuntoutus
- ICF viitekehys toimintakyvyn arviointiin ja kuntoutukseen
- Kokonaisvaltaisuus kuntoutustarpeen arviointiin
- Huomioitava paremmin
  - Ei-näkyvät oireet
  - Nyky-ympäristö
  - Yksilötekijät
- Kuntoutuja/perhe ja moniammatillinen tiimi kuntoutussuunnitelman ja tavoitteiden laatimiseen, aito kuuleminen

Hyvä Kuntoutuskäytäntö Suosituksia VAKE- hankkeesta

- Tiedotusta ja tiedon välittämistä palveluista on lisättävä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että Kelan puolella.
- Kelassa kehitetään vahvasti sähköistä asiointia (esteetön)
- Asiakkaan ohjausta puhelinpalvelun ja ajanvaraukseen perustuvan haastattelun avulla tulee kehittää. (KYKY)
- Henkilökohtaista palvelua tulee saada, esim. apua hakemuksen täyttöön.
- Käytettäviä käsitteitä tulee selkeyttää ja varmistaa niiden yhdenmukainen tulkinta ja käyttö. Kela on mukana termistötyössä.
- Kelan päätösten tulee olla ymmärrettäviä ja perusteltuja.

Hyvä Kuntoutuskäytäntö Suosituksia VAKE- hankkeesta

- Kuntoutuksen eri tahojen vastuut on määriteltävä selkeästi jokaisessa sairaanhoitopiirissä. ("hoitotakuu", hoitoketjut)
- Kuntoutussuunnitelmaan on kirjattava yhteyshenkilö.
- Terveystieteidenhuollossa tulee verrata kuntoutuspäätöstä kuntoutussuunnitelmaan ja järjestää ne palvelut, joita Kela ei työnjaon mukaisesti voi järjestää.
- Kuntoutusketjun toimivuutta, viiveettömyyttä ja koordinoitua tulee parantaa kaikilla tahoilla.
- Tarpeenmukainen kuntoutus tulee järjestyä myös 16- vuotta täyttäneille sekä yli 65 vuotiaille. (SATA: 67-vuoden ikäraja KKRL 9§)
- Kuntoutuksen myöntämisen edellytyksestä tulee poistaa korotettu tai ylin vammaisuus (ns. vammaistukikytkös).

Hyvä Kuntoutuskäytäntö Suosituksia VAKE- hankkeesta

- Apuvälineisiin liittyvää työnjakoa tulee noudattaa. (suositukset sosiaali- ja terveydenhuollosta)
- Apuvälineiden tarpeen määrittely ja hankinta on sosiaali- ja terveydenhuollon vastuulla.
- Kelan järjestämän kuntoutuksen palveluntuottaja voi osallistua apuvälineen käytön ohjaamiseen ja harjoittamiseen kun se on luonteva osa kuntoutusta.
- Kelasta voidaan järjestää työn ja opiskelun välttämättömiä apuvälineitä peruskoulun 7. luokasta alkaen tietyin edellytyksin.

Hyvä Kuntoutuskäytäntö Suosituksia VAKE- hankkeesta

- Kuntoutussuunnitelmassa tulee huomioida koko "elämänsuunnitelma"
- Kuntoutussuunnitelma on laadittava asiakkaan ja/tai läheisen kanssa ja varattava riittävästi aikaa asiakkaan kuulemiseen.
- Kuntoutustarpeen arviossa on huomioitava elämäntilanteen muutosvaiheet ja kirjattava siihen liittyvät tavoitteet.
- Kuntoutussuunnitelma tulee voida toteuttaa joustavasti asiakaslähtöisesti.
- Kuntoutussuunnitelmaa tulee muuttaa nopeasti tarvittaessa sekä huolehtia päivityksestä useaksi vuodeksi tehdyn päätöksen aikana. (yhteydenpitokeinot vrt. Kainuun kokeilu)

- www.kela.fi → kuntoutus → kuntoutuskurssihaku → kurssitarjonta

Kuntoutuskurssijärjestelmä - Microsoft Internet Explorer

Tiedosto Muokkaa Näytä Suosikit Työkalut Ohje

Edellinen Etsi Suosikit

Osoite http://asiakas.kela.fi/kz_app/KZInternetApplication/Yleiskysely/HakuUseCase Siirry Links

K KUNTO-
TUKSEEN

Kurssitarjonta / Hakutekijät

Täyttämällä hakeuhdot saat haettua Kelan kuntoutuksena järjestettävät kurssit tai ryhmät, jotka vastaavat antamiasi hakeuhtoja. Älä käytä selaimen Edellinen ja Seuraava -painikkeita, vaan kyselyn omia painikkeita.

Anna aikaväli, jona alkavia kursseja haluat katsella Valitse kurssin kieli

Haku kurssinumerolla: -

Valitse sairaus tai ammattiala, jolle tarkoitettuja kursseja haluat katsella

Sairaus:

Haku avainsanalla:

Valitse alue, jossa asuvia valitaan kursseille Paikkatilanne

Suorita haku Tarkenna hakua Tyhjennä Sulje ikkuna Ohje

Voit valita sairauden tai ammattialan mukaa

Kuntoutuksen palveluntuottajien haku

Etsin palveluntuottajaa, jolla on oikeus antaa

- vaikeavammaisten lääkinällistä kuntoutusta
- kuntoutuspsykoterapiaa
- harkinnanvaraista kuntoutusta
- ammatillista kuntoutusta

Haku palveluntuottajan nimellä

Haettava kuntoutus

Kuntoutusmuoto

Palveluntuottajan kielitaito ja kommunikaatiokeinot

Palveluntuottajan toiminta-alue

Alue

Kunta

Kunnan pikahaku

Hae

Tyhjää

Lopeta

Minkä pykälän mukaan

Mitä kuntoutusta haet?

Palveluntuottajan kielitaito

Mikä alue?

KYKY 2-hanke

Sairaalan lapsen ja vammaisen etuudet
”Tuemme asiakkaan arjen sujumista
aktiivisesti ja kokonaisvaltaisesti muiden
toimijoiden kanssa.”

KYKY 2

- Tavoitteena, että asiakkaat saavat ne Kelan etuudet mihin heillä on oikeus oikea-aikaisesti -> Henkilökohtainen Kela neuvoja

Henkilökohtaisen palveluneuvojan pääasialliset tehtävät

- Kartoittaa asiakkaan kokonaistilanteen haastattelemalla asiakasta joko toimistossa tai puhelimitse
- Konsultoi asiantuntijalääkäreitä ohjaamisesta ja jatkotoimenpiteiden tarpeesta
- Laatii asiakkaalle Kelan palvelusuunnitelman
- Antaa asiakkaalle tietoja Kelan etuuksista ja arjen selviämistä tukevista toimista
- Ohjaa asiakkaan arjen selviämistä tukeviin toimiin ja on yhteydessä yhteistyötahoihin ennen asiakkaan ohjaamista
- On prosessin aikana yhteydessä asiakkaaseen ja yhteistyötahoihin sekä hankkii palautteen asiakkaan tukitoimien toteutumisesta ja onnistumisesta
- Arvioi prosessin onnistumista ja seuraa jatkotoimenpiteiden tarvetta

KYKY2-Pilottipiirit

- Keski-Uudenmaan vakuutuspiiri
- Etelä-Karjalan vakuutuspiiri
- Tampereen vakuutuspiiri
- Etelä-Pohjanmaan vakuutuspiiri
- Lapin vakuutuspiiri

Puhelinnumeroita

- Kuntoutus 020 692 205
- Vammaistuet 020 692 211
- Lapsiperheiden tuet 020 692 206
- Asumisen tuet 020 692 201
- Sairastaminen 020 692 204
- Työttömyys ajan tuet 020692 210

Puhelinnumeroita

- Vammaisten tulkkauspalvelu
ma–pe klo klo 10–15
020 63 42 802

Kiitos

